

YTTRANDE
2008-01-24

Integrations- och jämställdhetsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Rörelser i tiden. Slutbetänkande av utredningen om den statliga folkrörelsepolitiken i framtiden (SOU 2007:66)

Sveriges Kristna Råd har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet RÖRELSER I TIDEN.

Sveriges Kristna Råd (SKR) består av 27 medlemskyrkor och 1 kyrka som är observatör. Dessa 28 kyrkor representerar tillsammans praktiskt taget alla kristna kyrkor och samfund i Sverige.

Våra synpunkter i sammanfattning

- Vi bejakar förslaget till en folkrörelsedelegation och föreslår att den skall utformas så att den verkligen blir ömsesidig och jämbördig. Erfarenheterna från Regeringens råd för kontakt med trossamfunden är viktiga att ta till vara.
- Vi anser inte att medlemsavgiften är den avgörande faktorn för medlemskap och vi menar att om avdragsrätt införs skall det inte vara på medlemsavgiften utan på donationer och gåvor.
- Det statliga bidraget till den ideella sektorn bör ges som organisationsbidrag och i viss mån som verksamhetsbidrag för att främja långsiktig och uthållig verksamhet. Fördelen med projektbidrag är att det kan tillgodose akuta och mer kortsiktiga behov. Vi vill särskilt slå vakt om organisationsstödet.
- Vi pekar på behovet av offentliga samtal om de demokratiska principerna och föreslår stöd till forskning kring civilsamhället och de grundläggande värderingarna.

Inledning

Organisatoriskt och ekonomiskt omfattas kyrkorna av folkrörelsepolitiken med de rättigheter, möjligheter och förpliktelser det medför. Kyrkorna är folkliga ”rörelser i tiden” Detta bekräftas till exempel i regeringsförklaringen 2006, där det sägs att ”grunden för trygghet och gemenskap läggs i ett starkt civilt samhälle såsom föreningsliv, idrottsrörelser, kyrkor, samfund och ideella organisationer”. (citerat på sidan 108 i betänkandet)

Från kyrkornas håll bejakas denna roll och vi noterar med uppskattning att kyrkor och religiösa organisationer ofta nämns i betänkandet *Rörelser i tiden* som naturliga och viktiga delar av folkrörelsevärlden i vårt land.

Formerna för samverkan och samråd

Dialogen mellan staten och den ideella sektorn är viktig för folkrörelsepolitikens innehåll och kvalitet. Med intresse har vi tagit del i det samråd som Peter Örn har fått i uppdrag att genomföra med organisationerna på det sociala området inom den ideella sektorn.

I detta samråd liksom i betänkandet *Rörelser i tiden* ser vi en risk att det inte blir en ömsesidig och jämbördig dialog. Den ideella sektorn är stor och sammansatt. Vem eller vilka skall representera denna sektor i dialogen med staten. Detta måste lösas och det är naturligtvis en uppgift för denna sektor själv att organisera sig på ett demokratiskt och effektivt sätt i dialogen med staten.

Vi bejakar förslaget till en särskild folkrörelsedelegation för samråd mellan staten och den ideella sektorn. I förslaget (sid 84ff) sägs det tydligt att den skall ”grundas på ömsesidig respekt och förståelse” samt att ”grunden för dialogen måste bli mer jämbördig”.

Vi avvisar därför förslaget att den ansvariga ministern skall vara självskriven ordförande för denna delegation. Det naturliga borde vara att ordförandeskapet växelvis fördelades mellan representanterna för staten och den ideella sektorn. Det bör dessutom övervägas om inte delegationen borde placeras på en självständig enhet utanför regeringskansliet för att leva upp till kraven på ömsesidighet och jämbördighet.

Det samråd mellan regeringen och trossamfunden som funnits sedan 2001 (Regeringens Råd för kontakt med trossamfunden) liknar i många stycken det förslag till folkrörelsedelegation som utredaren föreslår. Det finns lärdomar att göra kring hur detta råd har fungerat.

Medlemsbegreppet

Utredaren betonar vikten av att de ideella organisationerna har ”en utvecklad kommunikation med sina medlemmar och en bred och väl förankrad bas att stå på”. (sid 58) Vi instämmer i detta. Vikten av att ha en folklig förankring och stöd från medlemmarna är grundbultar i det ideella arbetet.

Inom kyrkorna finns skillnader i hur medlemskapet definieras, men för alla är den lokala verksamheten och människors deltagande i den en helt omistlig förutsättning för organisationens uppbyggnad. För kyrkorna är det framför allt gudstjänsten som är centrum i den lokala verksamheten och därmed även i hela organisationen.

Vi tycker inte att medlemsavgiften skall vara den avgörande faktorn för vem som är en del av en verksamhet. Majoriteten av kyrkor tar inte ut någon medlemsavgift och inom flera samfund är kyrkoavgiften frivillig. I många kyrkor är t ex spädbarn medlemmar.

Vi tillstyrker inte utredarens förslag att det skall bli möjligt att göra avdrag för medlemsavgiften. Detta skulle missgynna de kristna samfundet, där verksamheten i hög grad finansieras genom gåvor. Det betyder att utredarens resonemang på sid 157 inte är relevant för kyrkorna.

Den statliga bidragsgivningen

Däremot är vi i princip positiva till vad utredaren allmänt skriver om bidragsgivningen till ideella organisationer. Förslaget till principer för mål- och resultatstyrning av det statliga bidraget, som bygger på Statskontorets beräkningar, är realistiska och godtagbara.

Från kyrkornas sida vill vi framhålla betydelsen av organisationsbidraget, eftersom det är viktigt för långsiktigheten och uthålligheten i en verksamhet. Också verksamhetsbidraget kan ha liknande betydelse och verka för att erfarenheter och kunnskap kontinuerligt tas till vara inom organisationerna. Projektbidraget har också sin betydelse främst för att det tjänar mer kortsiktiga och akuta behov. Vi vill betona att också snabba och tillfälliga insatser i allmänhet kräver att det finns redan existerande organisationer med samlad kompetens och god framförhållning.

Demokrati och värdegrund

Utifrån ett tilläggsdirektiv diskuterar utredaren i kap 5 de värderingar som präglar ett demokratiskt samhälle. Helt riktigt konstaterar utredaren att det inte räcker med att en organisation är demokratiskt uppbyggd. Hon föreslår att de organisationer som skall få statsbidrag måste ha ett syfte som är förenligt med de värderingar som präglar ett demokratiskt samhälle och att verksamheten inte får strida mot demokratins idéer.

Detta väcker en del frågor. Finns det en samstämmighet om vilka de demokratiska värderingarna är? Vilka grundläggande värden skall prioriteras när en konflikt uppstår mellan olika värden, vilket ofta är fallet i ett öppet och demokratiskt samhälle? Det får inte vara så att grundvärdena görs beroende av den politiska agendan, så att de kan förändras varje gång det är nyval till Sveriges riksdag.

Vi menar att det är ett rimligt och bra förslag att ta villkoren för statsbidraget till trossamfund som exempel. Där anges att trossamfund ska bidra till att upprätthålla och stärka samhällets grundläggande värderingar.¹ Exempelen på hur trossamfundet hanterat dessa villkor visar att den demokratiska uppbyggnaden kan se olika ut och när den prövas måste det ske utifrån de demokratiska principer och grundläggande värderingar som den granskade organisationen är bärare av.

Vi vill peka på behovet av en fortsatt offentlig dialog om vilka de grundläggande demokratiska principerna är och hur de skall tillämpas. Demokratiutredningen (1997-2000) betonade att demokratin måste utvecklas och stärkas genom kommunikation. Detta kallas ibland för deliberativ demokrati eller samtalsdemokrati och innebär att stor vikt läggs vid argumentation och samtal medborgare emellan för att demokratin skall hållas levande.

De grundläggande värdena bygger framför att på principen om alla människors lika värde. Stor betydelse har också andra principer som solidaritet, jämställdhet, ömsesidig respekt och

¹ Vi hänvisar till en diskussion om detta i en artikel av rättshistorikern Annette Tengnemo: "Samhällets grundläggande värderingar" – om förutsättningarna för statsbidrag till trossamfund i Samfundet och bidragen, sid 89-110 (Samarbetsnämnden för statsbidrag till samfundet och Proprius förlag 2006)

tillit. Vår användning av dessa värden måste ständigt prövas kritiskt. Utifrån en sådan prövning måste de demokratiska principerna ständigt nyformuleras och kollektivt återvinnas för att samhället skall vara en fungerande värdegemenskap.

Av detta skäl vill vi också föreslå att den forskning som rekommenderas inte enbart blir ”nyttoinriktad” och att de fyra forskningsteman som definieras på sid 188 kompletteras med ett tema om ”civilsamhället och de grundläggande värderingarna”. Forskningen har en utomordentligt stor betydelse för att det offentliga samtalet om demokratins innehåll skall vara förankrat i en konkret verklighet och kunna leda till realistiska mål.

Vi har med intresse noterat att integrationsminister Nyamko Sabuni vid Folk och försvars senaste rikskonferens lanserade ett dialogprojekt med forskare, organisationer och allmänhet om värdegrundsfrågor. Kyrkorna bejakar detta initiativ.

Avslutning

Detta remissvar har arbetats fram i samråd med andra remissinstanser inom den kyrkliga och religiösa delen av den ideella sektorn och direktor Lennart Molin har varit ansvarig för detta inom Sveriges Kristna Råd.

Sundbyberg dag som ovan

Fredrik Emanuelsson
ordförande i arbetsutskottet

Sven-Bernhard Fast
generalsekreterare